10.1.2019

Timo Salovaara

Eduskunnan puolustusvaliokunnalle

Asia: HE 252/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi puolustusvoimista annetun lain 37 §:n, Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain 16 §:n ja rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 10 ja 26 §:n muuttamisesta

ASIANTUNTIJALAUSUNTO

Väestörekisterikeskus (VRK) kiittää mahdollisuudesta tulla valiokuntaan kuultavaksi. Keskitymme lausunnossamme lyhyesti väestötietojärjestelmän kansalaisuutta koskeviin tietoihin ja niiden hyödyntämiseen virantäyttö- tai opiskelijavalintaprosessin puitteissa.

Henkilöiden kansalaisuutta koskevia tietoja voidaan selvittää henkilöturvallisuusselvitysmenettelyssä, jossa turvallisuusselvityslain (726/2014) 23 ja 25 §:n mukaisesti voidaan tukeutua muihinkin kuin hakijan itsensä antamiin tietoihin, muun muassa Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmän tietoihin.

Kuten seuraavassa eritellään, muiden maiden kuin Suomen kansalaisuutta koskevissa väestötietojärjestelmän tiedoissa voi olla virheitä ja puutteita. Väestörekisterikeskus ei kuitenkaan näe oleellista ongelmaa siinä, että väestötietojärjestelmän tietoja käytettäisiin (muiden relevanttien lähteiden ja selvitysten rinnalla) turvallisuusselvityslain mukaisia menettelyjä noudattaen Suomen kansalaisen muiden mahdollisten kansalaisuuksien olemassa olon selvittämiseen. Prosessissa olisi huomioitava virheellisten kansalaistietojen olemassa olon mahdollisuus ja selvityksen kohteelle riittävät mahdollisuudet ryhtyä toimenpiteisiin virheellisten tietojen oikaisemiseksi.

Väestötietojärjestelmän kansalaisuutta koskevat tiedot

Väestörekisterikeskuksen ja maistraattien pitämään väestötietojärjestelmään (VTJ) rekisteröidään tiedot Suomen kansalaisista sekä maassa asuvista ulkomaiden kansalaisista. Tieto henkilön kansalaisuudesta kuuluu väestötietojärjestelmässä ylläpidettäviin tietoihin: Suomen kansalaisuuden lisäksi järjestelmään merkitään tiedot myös henkilöillä olevista muiden valtioiden kansalaisuuksista. Näiden tietojen oikeellisuuteen sekä täydellisyyteen vaikuttavat käytännössä tiedon ilmoittamisen menettelyt ja henkilön itsensä niiden puitteissa antamat tiedot.

Suomessa syntyneen kansalaisuus

Suomessa syntyvä lapsi saa Suomen kansalaisuuden suoraan lain nojalla, mikäli ainakin toisella vanhemmalla on Suomen kansalaisuus. Tässä tapauksessa Suomen kansalaisuus merkitään VTJ:än automaattisesti sairaalan toimittaman lapsen syntymää koskevan ilmoituksen ja lapsen vanhemman kansalaisuutta koskevien tietojen perusteella. Mikäli Suomessa syntyvän lapsen vanhemmalla on VTJ:n tietojen mukaan myös muu kuin Suomen kansalaisuus, tätä koskevaa tietoa ei automaattisesti rekisteröidä VTJ:än, vaan lapselle (mahdollisesti) toisen valtion lain nojalla tulevan kansalaisuuden rekisteröinti VTJ:än jää sen varaan, että joko a) lapsen huoltajat ilmoittavat asiasta maistraatille tai b) selvissä tapauksissa maistraatti merkitsee viran puolesta lapselle tämän vanhemmalta periytyvää muun maan kansalaisuutta koskevan tiedon väestötietojärjestelmään.

Ulkomailla syntyneen kansalaisuus

Ulkomailla syntyvä lapsi, jonka ainakin toisella vanhemmalla on Suomen kansalaisuus, saa Suomen kansalaisuuden. Lapsen tietojen rekisteröinti ja Suomen kansalaisuuden merkitseminen VTJ:än perustuu huoltajien maistraatille tekemään kirjalliseen ilmoitukseen. Ilmoituksen yhteydessä huoltajat voivat antaa tiedon myös lapsella mahdollisesti olevasta muusta kuin Suomen kansalaisuudesta, mitä koskeva tieto myös merkitään väestötietojärjestelmään.

Suomeen muuttaneen ulkomaalaisen kansalaisuus

Suomeen muuttamisen takia väestötietojärjestelmään rekisteröitävän ulkomaan kansalaisen kansalaisuutta tai kansalaisuuksia koskevat tiedot rekisteröidään väestötietojärjestelmään henkilön antaman ilmoituksen ja luotettavan asiakirjallisen selvityksen (passi mm.) perusteella.

Ulkomaan kansalainen voi saada hakemuksesta (tietyissä tapauksissa myös ilmoituksesta) Maahanmuuttoviraston päätöksellä Suomen kansalaisuuden. Maahanmuuttovirasto ilmoittaa Suomen kansalaisuuden saamisesta sähköisesti väestötietojärjestelmään. Maahanmuuttovirasto ei Suomen kansalaisuutta koskevassa päätöksessään ota kantaa aikaisempien kansalaisuuksien säilymiseen, eikä niitä täten esim. automaattisesti merkitä lakanneeksi, kun tieto Suomen kansalaisuuden saamisesta rekisteröidään väestötietojärjestelmään.

Kansalaisuustietojen kattavuudesta ja luotettavuudesta

Edellä olevien esimerkkien mukaisesti tieto ulkomaiden kansalaisuuksista perustuu henkilön itsensä (lasten osalta huoltajien) tekemiin ilmoituksiin ja niiden yhteydessä esitettyyn luotettavaan selvitykseen. Täten väestötietojärjestelmässä ei välttämättä ole kattavaa tietoa henkilöllä olevista ulkomaiden kansalaisuuksista tai tietoa siitä, onko henkilö menettänyt muun valtion kansalaisuuden saadessaan Suomen kansalaisuuden, ellei henkilö ole itse ilmoittanut toisen valtion kansalaisuuden menettämisestä maistraatille.

10.1.2019

Tietojen hyödyntämisen perusteiden osalta on huomioitava väestötietojärjestelmää koskevan lain (661/2009) 18 §, jonka mukaan väestötietojärjestelmän keskeiset henkilötiedot, mukaan lukien kansalaisuustiedot, ovat julkisesti luotettavia, eli viranomaiset voivat niihin perustuen tehdä päätöksiä ja ratkaisuja. Mikäli henkilö on itse sitä mieltä, että päätös on tehty väärin perustein, on henkilön osoitettava asian olevan toisin.

VISKARI JANNE 91100412Y

Digitaalinen allekirjoittaja: VISKARI JANNE 91100412Y
Päiväys: 2019.01.10 10:08:21 +02'00'

Ylijohtaja Janne Viskari

SALOVAARA TIMO 99705320M

Digitaalinen allekirjoittaja: SALOVAARA TIMO 99705320M
Päiväys: 2019.01.10 09:32:00 +02'00'

Johtaja Timo Salovaara